

FOLK OG LAND

Nr. 12 - 1953 - 2. årgang

Abonnementspris: Kr. 16,— pr. år, kr. 8,— pr. halvår, kr. 4,— pr. kvartal.
Annonsepris: 32 øre pr. mm. Utkommer i Oslo hver lørdag.

Lørdag 28. mars 1953

Hartmann
Tidningen
79
Ullensaker-Høgskolen

Sveriges vei Hensynet til Finland hindrer militærallianser

Sveriges ambassadør i Washington, Boheman, har i et radiointervju uttalt seg om Sveriges stilling i dag. — Så lenge Sverige kan opprettholde en sterk krigsmakt ved egen kraft, finner vi å burde holde oss utenfor militære allianser, sa ambassadøren. Vi frykter nemlig at hvis vi gikk med og hvis amerikanerne skulle opprette baser i Sverige, skulle dette kunne tolkes som et skritt som kunne føre til motforanstaltninger fra den annen side med hensyn til Finland, hvilket i seg selv ville være uønsket og strategiske situasjon.

«Om ett mer omfattende krig skulle bryta ut, fort-

satta han, skulle vi otvivelaktig bli omgivna av i kriget indragne länder och jag tror inte at ni skulle kunna träffa någon som skulle överskatta våra utsikter att undgå att dras inn i kriget.» —

Sverige kan på kort varsel — la oss si 24 timer — mobilisere omkring 600 000 fullt bevegde menn i armen, dvs. omkring 20 divisjoner. Sverige har også et meget effektivt flyvåpen bestående av 1000 — 1200 moderne plan, først og fremst reaksjonsdrevne jaktplan laget i landet, og en flåte som er meget stridsduelig og tillempet for landets behov, sa ambassadøren tilslutt.

Et lyspunkt

Danmarks stilling under krigen granskes i London Vil England rehabilitere de diskriminerte?

Etter å ha avlyttet engelsk radio har ingeniør Arthur Kielsen i København sendt dansk «Nationaltidende» en artikkel, hvori det fortelles at dansk kortbølgesending fra London 6. desember sistleden bragte en kommentar til Danmarks stilling 1940-45. Det ble sagt at de vest-allierte nå ønsket å gjøre opp med den urett som var skjedd under og etter krigen overalt i Europa, idet man hadde konstateret at alt på den ene side ikke var svart og alt på den annen side hvitt. — Til bruk for dette hadde man en nå i behold over 1 000 dokumenter fra det tidligere tyske utenriksministerium om forholdene i Danmark som man ville granske nærmere i det Danmark fra tysk side hadde fått en særlig behandling. — Forøvrig erkjennes det offisi-

elt fra dansk side den til alle tider gyldige geopolitiske regel at Danmark og Tyskland er ugjenkallelig forbundet med hverandre. Den samme danske kortbølge-sender i London sa så sent som 22. 1. 1953 at Main Brace-øvelsene hadde vist hvilke vanskeligheter det var forbundet med en landsetning av utenlandske tropper vestfra i Danmark og at man derfor var gått inn for en gjenopprustning i Tyskland således at tyske tropper kunne forsvare det dansk-tyske grenseland. Danske sund og belter er, skriver hr. Kielsen, altså Nordens Dardaneller. Det var det Danmarks ærlige geopolitiker professor Gudmund Hatt i den Stauningske forsonlighetsperiode forsøkte å gjøre det danske folk forståelig gjennom sine radioforedrag,

Historie- forfalskning

«Folk og Land»'s påtale i nr. 7 av visse korrespondenters forsøk på å utnytte flomkatastrofen i Nederland til ny hetz mot tyskerne var i høy grad på sin plass, heter det i et brev til redaksjonen, og brevskriveren fortsetter:

Den 3. februar bragte «Dagbladet» på 1ste side et flomtelegram fra den ikke ukjente Alf Hartmann med den fete tittel «Hitlers krigsmaskin kunne ikke måle seg med havet».

Samme dag bragte også «Stockholms-Tidningen» et utførlig telegram om katastrofen fra sin medarbeider John Watterson. Her gjøres intet forsøk på historieforfalskning. Bladet gjengir de historiske fakta som kan være vel verd å minnes. Det heter i telegrammet ordrett:

«On Valcheren råkade illa ut i oktober 1944 under andra världskriget, då det allierade högkvarteret ansåg det nödvändigt att sätta ön under vatten. Planen lyckades över förväntan.»

På fyra punkter bombarderade allierade flyget stora hål i skyddsvallarna mot havet, som strömmade in. Större delen av ön översvämmades av saltvatten och befolkningen måste fly till andra områden medan en del stannade kvar i sina vindsvåningar.

De luckor som bomberna orsakat i skyddsvallarna blev allt större då tidvattnet rann fram och tillbaka. Med ängslan frågade man sig på ön Valcheren, om den någonsin skulle kunna bli beboelig igen.

Från början kunde vattenbyggnadsingenjörerna inte nå luckorna i skyddsvallarna, då området var fullt med landminor och man inte kunde få tag i någon enda användbar båt.

Først när Holland blev helt befriat 5. maj 1945 och minorna avlägsnats kunde man sätta in moderna mudderverk och i juni 1945 var 14 mudderverk, 135 pråmar, 71 bogserbåtar, 73 landsättningsfartyg, 19 större och mindre pontonkranar i arbete med skyddsvallarna.

og det var vel det han i 1945 ble fjernet for. Er det ikke justismord likesom Knutzen- og Thune Jacobsen-saken? spør han tilslutt.

Blir den tsjekkiske masse- morder Kroupa utvist?

I nr. 7 av Folk og Land meldte vi at tsjekkeren Kroupa var forlangt utlevert av den Vest-Tyske regjering på grunn av «bestialske og umenneskelige handlinger mot sudetyskere» og for 15 mord. Drammen byrett som behandlet utleveringsbegjæringen fant bevisene for svake og utlevering ble nektet og Kroupa løslatt.

Nu viser det seg at Kroupa ikke får arbeidstillatelse og heller ikke oppholdstillatelse i Norge. Han kom til Norge ulovlig fra Frankrike, og i overensstemmelse med internasjonale regler tas det nå opp forhandlinger med Frankrike for å få ham sendt tilbake dit.

Kroupa vil ikke under noen omstendighet bli sendt til Vest-Tyskland hevdes det på offisielt hold, og det sies videre at han kan være like trygg i Frankrike som i Norge. Fra annet hold opplyses at det arbeides for at han

skal få oppholdstillatelse i USA eller i Canada.

I den tyske pressen rettes det sterke angrep på Norge på grunn av utleveringsnektelsen og i denne anledning er ekspedisjonssjef i Justisdepartementet E. Roglien blitt spurt om departementets mening. Han sier at det later til at tyskerne ikke skjønner noen ting. Norge er en rettsstat, (!) når saken er prøvet for domstolene har en ikke anledning til å utlevere ham.

Til ovenstående vil vi bemerke at vi finner det påfallende at Norge viser mordere en så stor interesse og gjør hva de kan for å undra dem rettsforfølgelse. I dette tilfelle dreier det seg om en morder som på egen hånd utnyttet situasjonen på den mest nederdrettede måte da sudet-tyskerne ble tvangsflyttet etter krigsopphør.

Send Kroupa til Tyskland! La retten skje fyldest!

Quo vadis?

PÅSKEN 1953

Herre, hvor går du hen?

Til Rom for igjen å korsfestes?

Ingen vil dø i ditt sted,
slik som du døde for dem.

Var det forgjeves du led,
siden ingen deg tror

og ingen vil dø for sin bror
men flykter fra lidelsens sted?

Herre, hvor går du hen?

Til Oslo, Paris eller Rom?

Korset er reist, det står reist
mot den nattmørke sky

i hvert rike, hvert land,
i hver bygd og hver by.

Kai Normann.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør
Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407
Treffes hver onsdag kl. 9—19.

Forretningsavd.: Kierschowsgt. 5
— Oslo — Postgiro 164 50
Telefon 37 76 96

Sambandstrykkeriet A-S — Oslo

De mange små bagateller

Det var engang i Trondheim, at en meget radikal representant uttalte under en bystyredébat: «Mange små bagateller, hr. ordfører, blir tilsammen en stor bagatell.» — Det er klart nok hva mannen mente, og i disse begivenhetsrike tider er det formålstjenlig heller ikke å tape de mange små ting avsyne, for også de kan være med i å utforme samfunnet av i morgen. Vi har i tidligere artikler beskjeftiget oss endel med disse problemer i forbindelsen med avviklingen av den verdidøende klasekamp og individenes rettigheter og frihet, og skal her omtale et par forslag til fremme av disse formål.

Det er av tre venstremenn fremsatt følgende forslag til odelstinget: «Medlemskapet i politiske partier skal bygge enten på direkte innmelding eller på indirekte innmelding gjennom avdelinger av partiet. Parti som helt eller delvis bygger på kollektiv innmelding gjennom yrkes- eller fagforening som ikke kan ansees som avdeling av partiet, kan ikke melde eller opprettholde partinavn i samsvar med Stortingsvalgloven av 17. desember 1920 § 11. Heller ikke kan forslag til valgliste fra slikt parti godkjennes etter samme lovs § 13».

I samme åndedrett nevner vi et annet forslag også fremsatt av tre venstremenn. De går ut på at reglene for utdeling av utbytte bør være slik at de oppfordrer også de små sparere til investering i aksjer. Like rimelig som det er at de ansatte får en forsvarlig lønn for sitt arbeide er det at kapitalen får en passelig avkastning. Forslagsstillerne mener derfor, at det bør vedtas en lovendring slik at ethvert selskap bli berettiget til å dele ut som utbytte et beløp som svarer til 4 pct. av dets egenkapital ved regnskapets utløp. Gir selskapets driftsresultater stort nok overskudd til å dele ut høyere utbytte, kan dette bare gjøres når det samtidig avsettes et beløp minst like stort som det, som blir brukt som utbytte utover de 4 pct., til fordel for de ansatte i bedriften. Denne avsetning skal skje til særskilt fond som opprettes til fordel for dem som er knyttet til bedriften, blir de ansattes eiendom og disponeres til fordel for de berettigede etter regler som skal være godkjent av departementet. Styret for fondet kan bestemme at slike midler skal nyttes til pensjonsformål.

Det er forsåvidt ikke noe revolusjonerende i disse forslag, men i sin virkning vil vedtagelsen av dem betyde en styrkelse av det som man gjerne kaller middelstanden — av dem som under de stadig skiftende forhold må tåle alt og lide alt og allikevel er samfunnets grunnpilarer. Der, hvor middelstanden svekkes, der går man på en eller annen vei til diktaturet i en eller annen form, og det fører til verdidøende kamper.

Hvem er så denne middelstand? Det er alle, som vil hevde sin rett til selvtendig liv og som er ærekjær nok til å ville klare seg selv i motgang som i medgang. Det å eie noe og forvalte det selv skaper både frtdrift og trygghet, hva enten det gjelder sliteren i håndverk og industri, i jordbruk og fiskeri eller dem som har sitt virke i omsetningslivet eller i de humanistiske fag! Alle har innerst inne trangen til å være seg selv, til å være enere, og intet samfunn er tryggere og mere utviklingsdyktig enn nettopp det, som bygger på enerne. Det er de mange små bagateller som tilslutt blir «den store bagatellen».

Lange og Franco

Morgenbladet og Sjøfartstidende gir til beste en historie om de norske handelsforhandlinger i Madrid.

Lange hadde vært ute å pratet litt for meget i Stortinget, for å berolige de gamle marxistene. Det er han jo nødt og tvunget til, uansett hva han selv måtte mene om Franco.

Skandalen rammet en liten flokk nordmenn, inklusiv vår nye minister Rolf Andersen, som skulle forhandle seg til en ny avtale med Spania. Så lot spanjolen nåde gå for rett. Kustet dem litt, men var spanske og storslåtte — de ville ikke straffe den lille flokk, som satt og ventet på sine hotelværelser. Stakkars gutter, reise ut for å drive handel og få en ørefik fordi sjefen hjemme ikke kunne styre kjæften sin, av hensyn til egne kreaturer.

Norge gjør seg latterlig gudbedre — like latterlig hos sine store allierte som hos Franco. Når der skal prates sludder for Folkets Hus hvorfor ikke da gjøre det for lukkede dører.

Skulle man her på berget ikke ha lært av 1. mai 1952 — da Norge også høstet seg en kraftig ørefik, vel plasert av Franco — og meget vel fortjent.

Den gang måtte man også supe i seg den kål man hadde spyttet i.

Stakkars Lange, som vil det beste, men må trekkes med sine forførte velgere.

H. F. K.

JUSTISEN

I St. prp. nr. 1, Justis- og Politidepartementet, fortelles det, at Høyesterett i 1952 avgjorde 13 «landssviksaker» og pr. 1. desember 52 gjenstod det 21 slike saker.

Erstatningsdirektoratet ble nedlagt 1. juli 52. Arbeidet er overtatt av påtalemyndigheten (statsadvokatene for pris, rasjonerings- og forsyningsaker) og i noen utstrekning av skifterettene. Pr. 30. juni 52 ugjorde Erstatningsdirektoratets samlede inntekter av bøter, inndragninger og erstatninger ca. kr. 188 213 000, og departementet oppfører som inntekt for 1953—54 kr.

Her vil disse to ovenfor nevnte forslag være sten til bygningen, men under de nåværende maktforhold med fagorganisasjonenes innfiltrering i de politiske har de små utsikter til å bli vedtatt — for de liker ikke enerne, bare massen. Allikevel gjør forslagene sin nytte. De må etterhvert kunne bli, omenn små, samlingsmerker for en fremtidig politikk på bred basis. Og her må også vi være med, når tiden kommer og etterkrigstidens katastrofementaltet avløses av et langsiktig byggende arbeide. Si så ikke, at det er nytteløst, for enerne teller her, også våre enere, som i dag ikke er med i addisjonstabellen.

2 000 000. Det foreslås som utgifter til inndrivningen kr. 75 000.

Anall «landssvikfanger» pr. 1. juli 52 var 116 mot 176 året forut.

Til provisoriske fengsler og tvangsarbeidsleirer for «landssvikfanger» er det for 1953—54 oppført en utgift på 460 000 kroner og en inntekt på 150 000 kroner. I terminen 1952—53 har vært i bruk Bjørkelangen tvangsarbeidsleir og Espelands tvangsarbeiderleir. Espeland ble nedlagt i terminen og de gjenværende utenlandske «krigsforbrytere» som var anbragt der, er overført til Kongsvinger hjelpefengsel. I terminen har det desuten vært anbragt en arbeidskommando fra Bjørkelangen tvangsarbeidsleir i Berg arbeidsskole for å utføre bygningsmessige og andre arbeider der i forbindelse med oppføringen av arbeidsskolen. Departementet sier at det antar at det vil bli nødvendig å opprettholde Bjørkelangen tvangsarbeidsleir med Kongsvinger hjelpefengsel som anbringelsessted også i terminen 1953-54. Betjeningen på Bjørkelangen utgjør: 1 direktør, 1 inspektør, 1 prest, 1 forvalter, 1 kasserer, 1 overbetjent og 15 fengselsbetjenter. Lønnene utgjør for kommende termin kr. 210 000.

Rettsstaten

I en artikkel om «rettsstaten» i Farmand for 14. mars 1953 heter det bl. a.:

«Når en hevder at Sovjet-Russland ikke er en rettsstat, — beror dette ikke på at landet ikke har en konstitusjon (hva det har), men på at de regler som landets konstitusjon fastsetter, ikke blir fulgt.»

Hva så med Norge, redaktør Hoff?

Ennå under det såkalte «eksil» i London under Norges okkupasjon var det dem som røbet en viss betenkelighet ved å treffe forføyninger eller å fastsette anordninger som var i strid med den gjeldende norske Grunnlov. En feiende, frisk hurra-stemme

kunne imidlertid forsikre de tvilende om at Grunnloven — herregud Grunnloven — den var da bare «en gammel og foreldet klisjé!» Og dermed ble det. Den kongelige eksil-regjering tok beroliget fatt på å redigere bl. a. sin «landssvikanordning», der selv bærende prinsipper i Grunnloven som eksempelvis dens §§ 97 og 104, ble ansett uforbindende og uhensiktsmessige.

Hvorfor gå til Sovjet-Russland, redaktør Hoff, når en vil anføre eksempler på land som ikke lar seg registrere som rettsstater? Har vi ikke et lettere påviselig eksempel på adskillig nærmere hold?

H. G.

FOLK og LAND

Dette nr. av Folk og Land (nr. 12) er siste nummer i 1. kvartal og siste nummer for de som ikke har sendt kontingent.

I påskeuken kommer intet nummer.

Samtidig utløper abonnementet for de som hadde betalt abonnementspenger for 8. Mai ut 1952.

Vi har hittil sendt Folk og Land ut i et opplag på 8000 eksemplarer, men det er ikke så mange som har betalt for bladet. Bladets økonomi lider under dette.

Skal bladets slagkraft, som det eneste uavhengige opposisjonsblad i landet, opprettholdes må tilslutningen bli større. Uten penger kan vi ikke gjøre noe, og billigere enn nu kan det ikke lages noen avis.

Forny abonnementet!

Tegn nye abonnenter!

Adr. er: Folk og Land, Oslo, Postgirokonto 164 50.

DAGBLADET

Det er da for faen ingen grunn til å sjenere seg, så lenge man kan sjenere andre.

Dagbladet 5. 3. 53.

STORTINGSDEBBATTEN

Vi fikk altså gjennom hr. Ramdals interpellasjon og medfølgende debatt se at partipiskene rekker langt utover partigrensene. De 13 svandt inn til kun 2 stykker, og ære bare dem. Forresten framkom jo enkelte glimt, men at en *privat* ikke kan skrive under hva en vil, selv for en stortingsmann, viser diktatoriske tendenser av dimensjoner.

Grunnlaget er jo allikevel såpass forandret at den alminnelige mann er tilbøyelig til å reagere. Hvorfor ikke helst nøytral rettsinnstans?

1. Vi har jo kapitulasjonsdokumentet. Det er jo mot-tatt og journalført.
2. Vi har dr. Derrys bok.
3. Vi har den rette sammenheng i Kathynskogen.

Ja vi har mange andre fakta. Er det dette o. l. som skremmer myndighetene fra 1945 og utover fra å få rettsopp-gjøret belyst fra det rette forhold. Forhold som ikke kan motsies.

A. H.

FRA «JERNBYRDEN»

I sin bok *Jernbyrden* I skriver sørlandets store dikter følgende på side 224:

En kan være så vantro en vil, men av og til kan det se ut som Herren ønsker å prøve et folk eller kanskje — rettere sagt — som han vil at folket skal prøve seg selv. Det skal vise seg selv og andre om det er et standhaftig folk, som kan bestå og leve på jorden — ja, som har rett til å gjøre det, kort sagt, om det har vilje og tro eller om det har levd ut, så det er modent for øksen og ilden. Det skal få se hva krefter det eier, hvor stor forsagelsens evne det har til å leve seg frem i lyset, om broderånden er til eller ikke, som kan samle det når det behøves. Det skal prøve å finne seg selv — om det kan glemme det små for det store, glemme det innbyrdes for det faller, hver enkelt seg og sitt for de mange. Det er som en ildprøve eller jernbyrd, den gir tillid og mot o mden klares. Folket skal kunne si til seg selv at kan det tåle så stor en treng-

sel, må det og kunne den, som skal til for å kaste den av.

H. H.

Hr. stortingsmann Ramndal!

Ifølge referat i dagspressen uttalte De under debatten i Stortinget: «De som sviktet vil bli ført tilbake til samfunnet fordi folket vil gi nåde.»

Vi ber absolutt ikke om «nåde». (Jeg tror jeg i dette tilfelle tør bruke vi-formen, ellers taler jeg utelukkende på egne vegne).

Det vi vil er at den hele og fulle sannhet om «rettsopp-gjøret» og alt som førte til at dette «oppgjør» overhodet ble aktuelt, både før og etter 9. april 1945, blir av-

dekket den opportunistiske vatt den er blitt innhyllet i. De mer eller mindre vilkårlige «feil ved rettsopp-gjøret» spiller her langt fra den største rolle.

Skule denne avdekking vise at vi har rett i vår påstand om, at vi ikke er «landssvikere» behøver vi ingen «nåde». Skulle den derimot vise at være «motstandere» har rett, fortjener vi ingen nåde. Selvsagt.

Ragnar Lund.

AMAZING — INDEED! —

I det amerikanske Saturday Evening Post for 5. april 1952 er der en artikkel om vår alles Winston — jeg holdt på å skrive Kjerkebakken som han jo ble kalt under krigen. — Men altså Churchill. Der bringes bl. a. et bilde av ham som barn og under står det: Faren, som syntes han var dum — bestemte en karriere for ham i hæren! — eller for å bruke det fjerde offentlige av våre rikssprog: — His father thought him stupid, decided on an army career for him.

Der fikk dere den!

R. R.

HA HA HA! OKKUPASJONEN GREIDE DET!

I årtier på årtier fra 1900 til 1940 spekulerte en liten flokk fedrelandssinnete menn på, hvorledes de skulle få stanset den stadig om seg gripende uvilje mot Norges forsvar.

Foreninger ble stiftet, klubber ble dannet, taler ble holdt, bøker ble skrevet, aviser lot advarsler gjentatt bli kunngjort. Alt forgyves!

Bare en liten tysk okkupasjon fra 1940—45 greide å samle hele det norske folks forsvarsvilje.

KONGEN — SKANCKE

Det er meg fortalt at det var dem som hadde foretrede for Kongen for å be for Skancke. Men Kongen sa: «Han har fornærmet meg og mitt hus, han skal dø. Er dette sant?»

Sanhetssøker.

Vi kan hverken bekrefte eller avkreffe dette og vet heller ingen som kan gjøre det.

Red.

UKENS KRONIKK

Senior:

Det kløvde Norden i søkelyset. 1

Den norsk-danske utenriksminister A. P. Bernstroff (1735—97), som var en av nøytralitetspolitikkenes ivrigste og dyktigste talsmenn, sa engang: «Stormaktene er ivrige etter å få oss som hjelpestater. Men når noen tid er gått, endres deres innbyrdes forhold uten at vi kan ha den ringeste innflytelse på det, og så blir vi sittende i klemmen». Det var av den grunn at han fant at en nordisk sammenslutning var langt å foretrekke, da den hvilte på et av naturen skapt varig fellesskap.

Denne uttalelse trekker fhv. sendemann Einar Maseng frem av glem-selen i sin bok «Det kløvde Norden mellom de store stater», en bok som utkom like før jul, men som på en merkelig måte synes å være tiet ihjel istedetfor at den skulle ha foranlediget en livlig, ja likefrem voldsom, debat. Overlege Johan Scharffenberg har som den store éner behandlet boken i en artikkel i Morgenbladet og har i mange henseender erklært seg enig i forfatterens synsmåter. Han har betegnet nok forsynt sin artikkel med overskriften «Utenriks-politisk kjetteri» og konkluderer med å si: «I en rolig og saklig form retter Maseng en alvorlig kritikk mot Norges forsvars- og utenrikspolitikk før og etter 9. april 1940. Det ville være dumt å tie den ihjel, den bør enten bli gjendrevet eller godtatt».

Hvoretter altså den dirigerte opinion valge å tie — noe som for øvrig var ventet. For motig manns mtninger, som går mot den statsautoriserte målsetting, er ikke gangbar vare her i landet. Det er vel noe som flere

enn Maseng har fått føle i de siste årene.

Einar Maseng er født 1880 og ble offiser i 1904. Han trådte inn i Norges nye utenriksrepresentasjon allerede i 1905 og avsluttet sitt virke som norsk sendemann i Moskva i 1941, da Stalin avbrøt den diplomatiske forbindelse med den landflyktige norske regjering. Han vet derfor hva han skriver om, men likesom dette diplomatiske brudd helst ikke skal omtales, skal vel også han ties ihjel for husfredens skyld. Den historiske sannhet får vente til andre tider, la-ter det til. — Einar Maseng var i årene etter 1905 med på å sette den nye hærordning ut i livet og arbeidet senere i utenriksdepartementet med de utredninger som førte til økning av forsvaret før den første verdens-krig. Under denne krig var han leder av handels-, industri- og sjøfartskom-misjonens faste kontor og var en av utenriksminister Ihlens nærmeste medarbeider i handelspolitiske spørsmål overfor de krigførende. Han var også statens representant i den eksportforening som overtok salget til krigførende og nøytrale av landets viktige strategiske råstoff, svovl-kis, og styremedlem av Norges Indu-striforbund. Etter den første verdens-krig var han forhandlingsleder i de nordiske overveielser om økonomisk samarbeide og hadde senere diploma-tiske og konsulære stillinger i Sør-Amerika og Tyskland. I 1930-årene var han Norges faste representant ved Nasjonenes Forbund og kunne som sådan følge utviklingen og oppløpet til den annen verdenskrig og dermed også Norges utenrikspolitikk i disse årene. Fra 1939 til 1941 var han norsk sendemann i Moskva.

Når vi så pass utførlig gjengir Einar Masengs vita, er det forat våre lesere skal kunne forstå, at hans syn på Norges stilling mellom stormak-

tene bygger på inside informations og da hans fremstilling samtidig er preget av historisk viten og evnen til historisk overblikk, kan man ikke uten videre avfeie ham. Utveien er derfor å tie ham ihjel. Det er dette vi etter ringe evne vil forsøke å forhindre.

Vi skal her og denne gang ikke innlate oss på noen analyse av Masengs fremstilling. (Titlen på hans bok gir straks en pekepind). Vi skal heller plukke ut noen av hans uttalelse for å gi våre lesere en smakebit som kan gi lyst til å lese boken i sammenheng. Vi kan love at det er høyst interes-sang lesning. Han sier bl. a.:

«Hva godt en kan si om demokrati-et, kan en i allefall ikke si at det har sans for det historisk perspektiv. Under en massepsykose som nåtidens propaganda skaper, tror folk at den i øyeblikket forkynte politikken er det samme som varig lykke for men-neskeheten».

«Paktens (dvs. A-paktens) egentlige formål kan ha vært å impregnere den «frie» verden mot den revolusjonære smitten, å bygge opp et europeisk system under USA's beskyttelse og kontroll. En får da en sammenheng i det hele: Forsering av Vest-Europas opprustning, idet dollarom-rådets råvarepriser drives i været, gir underskudd for Vest-Europa over dol-larområdet. Dette nødvendiggjør ame-rikansk finansiell assistanse, som gir USA et politisk tak på Vest-Europa.

«Det at en så lenge hadde skreket for Vest-Europa at ulven ville komme uten at den kom, hadde bragt en del europeere til å tvile. Og da så noen hver begynte å tenke: Mon tro ikke Vest-Europas ytelser til dollar-området krever like meget av pro-duktive krefter som dollarområdets ytelser til Vest-Europa, brøt Bevanis-men frem. Mens USA oppviste en gi-gantisk, nesten eksplosiv økonomisk ekspansjon og velstand, fikk det

krigsslitte Europa ta det tunge løf-tet».

«Selv India, som Vesten har reg-net på å ha en viss støtte av mot andre asiatiske makter, opponerer nå mot denne Vestens politikk. Indias visepresident uttalte nylig at for den lære at Sovjet-Russland burde knu-ses, levde og døde også Hitler. En bedre verden kan kun skapes ved å fremme forståelse mellom landene! Verden kan ikke reddes gjennom ødeleggelse!»

«I vår tid å ville skape En verden vil si det samme som ingen beboelig verden. Men slik var det ikke på 1700-tallet. Monarkene ville beholde sine riker. Deres fagforening ville ikke ha funnet noe anent rimelig».

«Det var en engelsk tradisjon at en måtte, med egne og hjelpestaters mid-ler, slå ned den rival som var den, i første hånd, mest truende. Når denne var nedkjempet, fikk en vende seg mot den motstander som reiste seg bakeom den første og som, kanskje i det lange løp, var den farligste. Ofte kunne en, derved få assistanse av den første beseirede».

Det får være nok med disse smake-biter denne gang, men det vil bli full anledning til å komme tilbake til Masengs bok, og da i forbindelse med det spørsmål, som Maseng stiller i siste kapitel: Skal skandinavismen få enda en chance? Det skal vi vente med til vi får det nordiske møte i København litt på avstand.

Hvis vi med vår lille omtale kan bidra til at denne boken kan bli lest og diskutert slik at den kan komme i nytt opplag, vil vi be forfatteren om å forsyne den med kildeanvisninger. Det vil ikke bare lette lesningen, men styrke dens tilforlatelige preg og gi interesserte anledning til å fordype seg ytterligere i denne omfattende materie. Det fortjener boken og det fortjener forfatteren.

Hvor lenge skal de små syndere henges og de store gå fri?

I svensk «Aftonbladet» for 19. februar finnes følgende redaksjonelle linjer:

«ORADOURPROSESSEN

øppnar vidsträckta perspektiv. - Vad är i rättslig mening krig? Vad innebär den militära tjänsteplikten? Vilka krigshandlingar bör betraktas som förbrytelser?

Det är frågon som förr eller senare måste få sin behandling. Men behandlingen måste ske i en annan atmosfär än den som processen om ogärningane i Oradour har alstrat. Dessa frågor kan aldrig lösas på den bogen att segrare och besegrade har att lyda olika moraliska lagar, eller att ansvar kan utkrävas av de senare men inte av de förra.

De frågor som oradourprocessen väckt får alltså ligga till sig för kommande folkrättsligt bedömmande. Om själve processen, som inslag i ett politisk skeende, kan endast sägas att den måste ha inträffat ytterst olägligt för dem som arbetar på ett gediget samförstånd de västeuropeiska staterna emellan.

«Aftonbladet» peker her på noe meget essensielt, nemlig om det skal herske forskjellige moralske lover for seierherrer og beseirede og om de siste skal stilles til ansvar, — men ikke de førstnevnte. Det er et spørsmål som dessverre har hatt sin sørgelige aktualitet siden 1945 og til denne dag — ikke bare i tilfellet Oradour.

For ikke lenge siden fortalte avisene om at den berømte og beryktede «Bombe-Harris» var blitt adlet. Det viste seg da at han har rystet Europas støv av sine føtter og bosatt seg så langt vekk som i Syd-Afrika. Det var denne mann som ledet de vest-alliertes flyoperasjoner mot Tyskland og som — etter hva avisene nu opplyste — ga ordre til bombetoktene mot de tyske byer og sivilbefolkningen.

Det finnes vel ennå den som ikke har glemt disse flyangrep og deres resultater. Som ikke har glemt hvorledes Bombe-Harris' maskiner først la en ildring av brannbomber rundt en by eller en bestemt bydel slik at innbyggerne ble sperret inne og ikke kunne unnkomme, hvor etter neste flyformasjon øste sprengbomber ned over dem. Tilslutt fulgte så de djevilske fosforbomber som omskapt de sammenstyrtede hus med innsperrede kvinner og barn og gamle til et flammende helvede hvis gru

selv ikke en Dante ville kunne beskrive. Har man engang sett unge mødre med et lite barn trykket inn til seg brenne som en fakkell, har man hørt skrikene, sett de av smerte og skrekk forvridde ansikter, sett de forkullede eller sønderlemmede lik — — man kan aldri glemme det. Men slik var det dengang det gjaldt å knuse sivilbefolkningen for å få soldatenes front til å vakle.

Det levet en mann i Berlin under krigen ved navn Theo Finndahl, Aftenpostens korrespondent. Klok av erfaring har han etter krigen rystet Europas støv av sine føtter og slått seg ned i New York. — Hans hjem i Berlin ble utbombet, såvidt vites to ganger, men han klarte heldigvis å redde seg ut av fosforhelvedet og fant husly hos en «nazist» hvis hjelp dengang var god nok. Hvis ikke også Findahl har vært angrepet av den i etterkrigsårene epidemiske opptredende «interessebetonte erindringsforskynning» som overlæge dr. Johan Scharffenberg har påvist, vil han kunne gi førstehånds skildringer av resultatene av Bombe-Harris' virksomhet. Det ble fortalt at de tyske myndigheter satte stor pris på Findahls objektivitet, av hvilken grunn han ble påstått å ha en høy stjerne i Goebbels departement. Hvis denne objektivitet fremdeles er tilstede, bør han kunne bli et verdifull vitne i en eventuell ny «oradour-sak» med andre opptredende på begge sider av skranken.

Det er materiale nok til liknende saker. Kanskje noen ennå husker Dresden og de redselsdager og -netter denne brutalt utslettede gamle by opplevet da hundretusener av byens befolkning og sivile flyktninger fra øst ble drept fra luften — —. Kanskje også noen minnes navnet Hiroshima — —?

Aftonbladet bemerker at Oradour-prosessen må ha kommet på et ytterst ubelieglig tidspunkt. Det er påfallende at saken først nu, 8—9 år etter at begivenhetene fant sted, er tatt opp. Men forklaringen tør kanskje være at saken hadde en videre og dypere hensikt. Det virker ihvertfall besynderlig for

ikke å si mistenkelig at såvel denne sak som englendernes plutselige hets-kampanje mot såkalte «ny-nazister» kom samtidig — og med øyeblikkelig og livlig tilslutning av His Master's Voice's lydige lakeier også her i landet. Det hele virket iscenesatt.

Det er ingen hemmelighet at forståelsen og samarbeidet mellom Tyskland og Amerika er blitt stadig større. Amerikanerne legger ikke skjul på at de forlengst har innsett at Roosevelts naive politikk var et for hele verden skjebnesvangert feilgrep, hvis farlige konsekvenser det gjelder å avverge før det er for sent. Dessuten har amerikanerne og tyskerne det tilfelles at de setter personlig dyktighet og flid i høysetet, at de arbeider mer og snakker mindre.

Det er heller ingen hemmelighet at franskmenn og englendere med ublide øyne ser på Uncle Sam's tilnærmelser til fru Germania, og at de heller ikke er overvettets begeistret for at denne dame allerede har klart å gjøre seg gjeldende på det handelspolitiske område. Prosessen i Oradour og den samtidige hodekulse og mindre velfunderte engelske aksjon er kanskje derfor vel så meget «et innslag i ett politisk skeende», for å bruke den svenske avis' ord, hvis dype- re hensikt det var å virke avkjølende på Uncle Sam's følelser og bringe en knute på tråden mellom de to. Meget tyder på det, men enda mere tyder på at et slikt forsøk på forhånd er dømt til å mislykkes.

Med Oradour-prosessen har man imidlertid også oppnådd å ruske opp i verdenssamvittigheten og atter bringe fram i rampelyset de forskjellige moralske lover som ble knesatt etter den annen verdenskrig. Igjen må man stille det spørsmål: Hvor lenge skal det gjelde for god moral og juss å henge de små syndere, mens de store får løpe? I Oradour ble det drept 6 — 700 sivilpersoner og det var forferdelig. Men hva så med dem som har ansvaret for at 6—700 000 sivilpersoner eller mer ble drept?

On demande.

Harsem-saken

Den meget omtalte sak mot Peter Harsem er nå berammet til høyesterettsbehandling 28. april. Harsems forsvarer er h.r.advokat Finn Schjødt og statsadvokat Dorenfeldt er aktor.

Harsem er nå løslatt fra fengslet.

Vår spalte

Spalten har to helt forskjellige mål:

1. Skape kontakt mellom frontkjempere landet over.
2. Gi den øvrige verden høve til å få et innblikk i vår tankegang, våre motiver og vår skjebne. I rettssalen hørte man oss ikke og i dagspressen kommer vi ikke til orde.

Kontakt oppnår vi ved å utveksle meninger og erfaringer og ved å friske opp felles opplevelser.

Skriv hva du mener om

vår stilling i dag og hva vi bør gjøre for å sikre fremtiden for oss og våre barn.

Skriv om erfaringer du har gjort etterat du kom på fri fot. Ting du mener kan ha interesse for dine kamerater.

Skriv ned verdifulle minner fra fronttiden. Vi bør ikke glemme det vi har opplevet. Dessuten er det fin underholdning å friske det opp.

Fangetiden har vi ikke tenkt å koke for mye suppe på, men har du en opplevelse med et virkelig godt poeng så kom med den.

Spalten vil foreløpig ikke gjøre forsøk på å hevde et bestemt syn og en bestemt løsning som det ene rette. Den vil heller danne et forum for alle meninger. Men vil du komme frem med et syn, som avviker sterkt fra redaksjonens, må du skrive under navn.

Plassen er snau, — fatt deg i korthet!

En henvendelse til statsministeren fra frontkjempere

I 1945 satt en av våre mest aktive naturer på Falstad og gremmet seg. Ikke så meget fordi han var sperret inne. De som kom rett fra flere år ved fronten hadde jo ikke lett for å ta det første året av fangenskapet svært alvorlig.

Nei, det som plaget ham var tanken på at han ble holdt utenfor, — nu, når der virkelig trengtes en innsats av alle for gjenreise av landet og forsvaret.

Tro mot sin aktive natur satte han seg ned og skrev et brev til myndighetene, — adressert til statsministeren selv. Brevet ble levert til leirledelsen, som virkelig ekspederte det videre. Noe svar kom selvsagt ikke, men vi må jo håpe at det kom vel frem og ble lest.

Innholdet var godtatt av alle frontkjempere på Falstad, og representerer altså ikke bare en enkel manns syn anno 1945. Brevet er for langt til å gjengis i sin helhet, men vi har fått lov til å gjengi de viktigste avsnitt.

Ingen har vondt av å bli minnet om det synet, som brevskriveren ga uttrykk for. Det lar en ane hvordan frontkjemperspørsmålet kunne ha vært løst i 1945, — hvis makt-haverne hadde hatt evnen og viljen til det.

HENVENDELSEN

Norges militære nederlag og den tyske okkupasjon frembrakte en reaksjon hos enhver nordmann. Tapet av

vår frihet og selvstendighet øket den nasjonale selvhevdelsestrang og fedrelandskjerligheten. Mange unge som følte en kraf og vilje i seg til ved personlig innsats å gjenvinne vår frihet og nasjonale selvstendighet, gav dette seg utslag i aktiv handling.

Vi hadde nylig opplevet vinterkrigen i Finland, og det lille finske folks enestående selvoppoffrelse og mot. Dette vakte gjenklang i så godt som hele den norske befolkning som uansett parti og politisk oppfatning etter evne støttet den finske sak. Alt dette frembrakte hos oss unge sterke følelser, og fordi Sovjet-Russland var finnes fiender, ble de også våre, idet vi i Finnlands kamp så et bolverk mot bolsjevismens inntrengen i Norden. At tyskerne vendte seg mot Sovjet-Russland skapte sympati for dem.

Meget få av oss yngre hadde satt seg inn i N.S.s politiske program eller fullt ut forstått betydningen og følgerne av det. For de flestes vedkommende falt det naturlig gjennom handling å gi uttrykk for sitt sinnelag.

Det avgjørende var at vi ved aktiv innsats i krigen mot bolsjevismen trodde å kunne gjenvinne vår fulle frihet og selvstendighet og øke den nasjonale offervillighet og samhold.

Den danske regjeringen og

Mordet på Knut Knutson Fiane

EN MEGETSIGENDE
REPLIKKVEKSLING DEN
28. 3. 51 I EIDSIVATING

I en «utrenskings»-sak mot en veltjent funksjonær D. L., som var mistenkt for å ha latt seg avhøre av Statspolitiet om Stokkes eventuelle befatning med mordet, og som på en opprørende urettferdig måte har mistet sin stilling —, ble det stenogr. en meget sigende ordveksel mellom h.r.adv. Chr. Kjerschow og nåværende generaldirektør i Norges Statsbaner, Stokke. Av stenogrammet gjengis nedenstående replikker som etter mitt skjønn illustrerer den innstilling som kan ha ført til mordbeslutningen og som viser den feilvurdering hos Stokke, som kanskje ble skjebnesvanger: «Kjerschow: I de dokumenter som foreligger om dette er det nokså sterke antydninger om at De skulle stå bak Fianes død. Jeg vil bare spørre Dem nå: «Fikk dette forhold Dem bekjent noen konsekvens for Dem? Stokke: Jeg kan ikke uttale annet enn at i tiden etter at jeg kom ut av fengselet og inntil frigjøringen...» (bryter av). Nå kommer noen uinteressante bemerkninger, men så

brenner tampen atter: «K.: Anså De Fiane som en farlig mann fra motstandsbevegelsens synspunkt? Stokke: Ja. K.: Spesielt hvorfor? S.: På grunn av hele hans måte å være på. Når han først gikk inn for en sak hadde han ingen hemninger, og det var ingen grenser for hva han gjorde. Det kjenner vi til i målsaka. (Uth. her.) Det samme gjorde seg gjeldende når han ble besjelet av dette med NS».

SOM MAN SER GJØR
STOKKE INTET FOR A
BENEKTE ADVOKAT
KJERSCHOW'S ANTA-
GELSE FRA DOK. AT
STOKKE SKULLE STA
BAK FIANES DØD

Hadde Stokke hatt noe konkret å anføre mot min mann, at han f. eks. hadde fått funksjonærer i fengsel, eller endog opp mot muren, eller at han hadde hindret eller anmeldt visse avlytting av telefonsamtaler, måtte Stokke ha godtgjort dette. Som begrunnelse for at Fiane skulle være farlig for illegaller, anfører han at Fiane i «målsaka» har gått inn med full kraft! Stokke trekker oppmerksomheten på seg ved

dette søkte påskudd. M. h. t. NS, så blandet ikke Fiane, meg bekjent, politikk inn i tjenesten. Derfor er ikke denne infantile bemerkning rammende: «Det samme gjorde seg gjeldende når han ble besjelet av dette med NS» Ti dette at man kan være besjelet av noe annet i livet enn å komme seg opp på gasjelisten og ha det «hyggelig» — det er kanskje gresk for en mann — som av en eller annen utenforliggende usaklig grunn ble sjef i en etat han ikke kjendte det minste til og midt for nesen på Statsbanenes egne avansementsberettigede... Her er det på sin plass å tale om «demokratiets» underkjennelse av fagstyre, her ser man partibokens magi, altså det samme han i åpen rett har beskyldt min døde mann for: «Fiane satte seg selv i stillingen». Som man vil se tidligere har jeg bevist at Fiane var særdeles kvalifisert, men tidspunktet for forfremmelse var ikke populær... I Adolf Hoel-saken ble forresten opplyst at 10 professorer ble ansatt under okkupasjonen. De har sine stillinger den dag i dag: Per Augdahl, Anatol Heintz, J. P. Holtsmark, Ingebrigt Johansson, Gabriel Langfeldt, H. P. L'Orange, Nils Lid, Olav Midtun, Knut Robberstad og Leif Salomonsen... Faglig forsvarlige okkupasjonsansettelser er selvsagt lovlige... De kan ikke

behandles som en nullitet, fordi vedkommende var medlem av NS.

STOKKE'S HALVKVEDEDE VISER OM FIANE
«Kjerschow: Var han (F) spesielt farlig innenfor Telegrafverket? Stokke: Ja, i høyeste grad. K.: Hvorfor det? Stokke: Telegrafverket har jo formidling av slike saker, at det er et strategisk punkt i en situasjon. K.: Var det ikke etablert en meget effektiv avlyttingstjeneste fra Telegrafverkets side? Stokke: Det kan jeg ikke uttale meg om». (Så kommer en replikkveksling som viser at Stokke intet håndgripelig har å fare med mot Fiane): «Kjerschow: var Fiane ute etter det? (Avlyttingen) Stokke: Alle visste jo at det foregikk mange ting, og at Fiane var meget effektiv i slike ting».

«K.: Var dere redde da han fikk stillingen som trafikk-sjef? Stokke: Ja, absolutt. — Forsvareren Osmund Landsverk: De satt fengslet i 4 måneder. Har De noe kjennskap til om det ble gjort noe som bevirket at De kom ut etter 4 måneder? Stokke: Nei. Forsvareren: Jeg spurte fordi Fianes dagbok viser at han arbeidet for å få Dem ut».

En ledtråd i aksjonen for å rense min manns minne finnes hos redaksjonspersonalet i de illegale aviser «Radionytt» og «Krigens Gang», som for henholdsvis 21. og 22.

september bragte meldingen om mordet som fant sted den 21. sept. 1944! Under meldingen skrev førstnevnte: «Ned med alle angivere». Som man så i forrige nr. festet «Krigens Gang» angiverbetegnelsen direkte til hans navn. — Som man vil se siden i nærv. artikkel omtalte nåværende o.r.sakfører P. Munthe-Kaas, Oslo, Fiane på en slik måte i en artikkel i «Morgenbladet» for 15. oktober 1947, at han utsatte seg for injuriersøksmål, hvori bevisbyrden for at min mann evt. var angiver påligger ærekrenkeren.

FRA FIANES ARBEID FOR
ARRESTERTE

Da det er satt ut rykter om at F. skulle være «angiver» og da generaldirektør H. E. Stokke i sitt tidligere siterte vitneprov i en utrenskings-sak — bygget opp en mesterlig bakvaskelse uten konkret innhold, skal jeg sitere fra Fianes dagbok:

«Torsdag 3-2 (1944): Eg har i dag skrive til Dr. jur. OHM, som kom til meg i novbr. 43 etter oppmoding frå min. Riis-næs for å få oppl. om NS-folk i Tg.verket, og minne han om lovnaden til meg om å hjelpa til med å få ut hekta tg.folk, fyrst og fremst Wager og Steinskog. Sm. (Sverre Mjøseth) hadde etter oppmoding frå meg sett opp brev til SD (Det tyske sikkerhetspol.) om same saka med framlegg om lauslating».

konges oppfordring til danskene om å støtte Tyskland og Finland i kampen mot Sovjet-Russland, og den svenske hjelp til Finland som ble sterkt fremhevet i pressen, styrket vår tro på at vår innsats var riktig og en del av en felles nordisk aksjon.

På denne tid var det ingen uten Londonregjeringen som talte for en aktiv innsats på annet vis. Denne regjerings autoritet var jo betydelig svekket etter at Stortingets medlemmer var gått fra hverandre og vi ikke hadde noen faste lovmessige holdpunkter her hjemme. Hva som rettslig var riktig, var ikke dengang så lett å fastslå for den menige mann, han så bare at situasjonen krevet aktiv innsats og handlet deretter.

Det er utvilsomt at frontkjempenes innstilling gjennomgående var utpreget nasjonal. Selv om de var i tyske uniformer var det Norges vel som opptok dem fremfor noe. Ofte har vi opplevet at en døende kamerat siste ord har

vært disse: «Hils hjem til Norge». Hvor enkelt og tydelig gir ikke en slik hilsen uttrykk for hva det var han kjempet og falt for.

Alle disse falske og deres kamerater som for en stor del sitter igjen med varige mén etter kampen, hånes i dag. Kastes i fengsel og æreskjelles som landsforrædere og landssvikere. På den måten er det i et hvert fall ingen som får dem overbevist om at de har gjort noe «galt». Man kan i det hele tatt ikke overbevise dem om det på noen annen måte heller.

Hvorledes skal man da bringe dem tilbake til samfundet?

Nu ser de endelig det oppfylt som de hele tiden har kjempet for, frigjøringen av Norge; selv om det kom på en annen måte enn de selv hadde regnet med.

Det var yderst få som var fortvilet da kapitulasjonen kom. De fleste så med tiltro på de nordmenn som nu skulle overta styret. De ville alle være med og bygge freden etter at selvstendigheten var

gjenvunnet. Men isteden ble de kastet i fengsel. De ble endog stemplet som noen av de værste og farligste forbrytere blandt dem som var satt fast.

Slik som det er i dag, fjernes man mer og mer fra det bestående samfund. Vi som sitter i arrest i dag, blir henvist til å gruble over og samtale om dette ene og for oss så avgjørende problem: Samfundets fiendtlige innstilling overfor oss, og våre egne framtidsutsikter.

Vi tror fremdeles på en rettferdig tolking av våre motiver og på en kommende forsoning og oppreisning. I steden for som i dag å utstøte oss, burde man oppta oss som likeverdige borgere så vi kunne få anledning til å vise vår gode vilje. De erfaringer og kunnskaper vi har ervervet oss i krigsårene, kunne også komme samfundet til gode.

Landet ligger med bløden sår etter krigens herjinger og venter på innsatsberedte menn for gjenreisning. Hos oss ligger en ubendig vilje til

fortsatt innsats for landet. — Vi vil gjerne være med på de mest utsatte og krevende steder for å gjenvinne landets velstand.

Norges hær mangler i dag erfarent frontbefal. Mange av oss har nu over 4 års erfaring, det meste ved fronten i forreste linje, og alle har fått en grundig militær utdannelse: underoffiserer og offiserer har gjennomgått skoler og kurser.

Alle frontkjempere kan selvsagt ikke skjæres over én kam. Hos oss har de under hele krigen stilltiende vært klassifisert i tre grupper. Det overveiende antall har hatt beveggrunner som de forannevnte. Disse kan man alltid stole på, de vil alltid forbli tro mot fedrelandet. Det er disse jeg er talsmann for. — Den andre gruppen er eventyrerne; de som ikke hadde særs høye idealer, men som var med for å tilfredsstille sin lyst til spennende opplevelser, eller for egen vinnings skyld, personer som ofte bare var ute kortere tid, for etterpå å komme hjem og

spille store herrer. Det er først og fremst disse som har skapt frontkjempenes dårlige ry ved sitt virke og sin oppførsel her hjemme under krigen. Endelig hadde vi endel forbrytere, personer med kriminelle anlegg, som enten var reist ut for å unngå straff for begåtte forbrytelser, eller som så en sjanse til utvidet virkefelt og økede muligheter gjennom en uniform og de rettigheter denne ført med seg. Denne gruppe var heldigvis meget liten.

De sterke nasjonale kjensler som har gitt seg utslag i de fleste frontkjempers innsatsvilje, ligger like latent i dag. Vel er de skuffet og tynget av at den vei de valgte å følge ikke førte fram. Men dette er ubetydelig mot den manglende forståelse som de i dag merker fra sitt eget folk.

Det er ikke vi som sitter inne i dag, som skaper de store sosiale problemer, dem er det myndighetene selv som skaper. De sperrer de unge villende krefter inn i fengsel (Forts s. side)

Dødsdommen over Ragnar Skancke

(Forts. fra nr. 8, 9, og 10).

Fra utefronten som den kaller seg — har legenden om den fortsatte krig av flere grunner vært nødvendig. — Man hadde undt emigranter og andre denne dekorasjon — hvis den NB ikke bl. a. var blitt brukt til å ta livet av professor Skancke med! Livet i London hadde sikkert sine vanskeligheter. Man bør ikke ha noe imot at Norges fasade ble vist på den beste måte også der. Undertegnede synes det var smukt at herrene gjorde sin kontorgjering og inntok sine forfriskninger i uniform, selvom man ikke fant veien til fronten. Dette kanskje av hensyn til kapitulasjonsavtalen — hvor man jo hadde forpliktet seg til ikke å krige mer mot Tyskland.....

Det vesentligste ankenål mot rettergangen i Skanckesaken er at dommerne i alle instanser og ved alle avgjørelser ikke viste at de erkjente det SUBJEKTIVT frifinnende i hans bevislige og sterkt dokumenterte oppfatning av at krigen for det okkuperte Norges vedkommende var slutt i og med forsvarssjefens kapitulasjon i professor Skanckes egen by, Trondheim.

Spesielt var nettopp Skanckes oppfatning på dette punkt mer velgrunnet enn de aller flestes. Jeg sikter til daværende medlem av Stortingets folkerettskommissjon — h.r.adv. Harald Holthe's artikkel 6. aug. 1940 i «Dagsposten», Trondheim, om KRIG. Ingen som for fremtiden studerer Skanckedommene vil vel kunne forstå hvordan dommerne kunne tilsidesette Skanckes subjektive oppfatning at krigen var slutt — som han nettopp bygget på dette sitt bysbarns kategoriske utsagn. Holthe skrev blant annet:

«Norge kom i krig med Tyskland den 9. april i år. — Krigen opphørte den 9 juni, da våpnene i Norge ble nedlagt. Vårt folks standpunkt og vårt Stortings standpunkt før krigen var ubttinget nøytralitet. Så langt vårt folk evnet ble denne linje holdt. Nøytralitet tjener fredens opprettholdelse».

«Det norske folk har aldri — og under ingen omstendighet på konstitusjonell veg — hatt allianse med Storbritannia, vi har aldri gått med på å engasjere oss i en verdenskamp».

Stikk i strid med hva Skancke hevdet, konstruerte dommen en bevissthet om fortsatt krig. Folkeretts-eksperten Holthes utsagn ble ikke drøftet av retten

Av Alexander Lange.

«Sympatier og vennskap er ethvert menneske berettiget til å slutte etter egen prøvelse og samvittighet».

«Overfor okkupasjonsmakten plikter nå enhver i Norge IKKE å utvise noen form for fiendtlig handling. Om nordmenn i utlandet velger å gå i krig for Storbritannia, er det en frivillig sak. Norge som stat bindes ikke. Hverken Kongen eller regjeringen er berettiget til å la den norske stat være krigsførende for Storbritannias sak. Storbritannia har intet rettskrav på at så skjer. Ingen av de krigsførende makter har krav på — at vårt folk trekkes inn i Europas og verdens uløste spørsmål, for hvilke krig føres».

«Vårt lands heder og verdighet i dag — da vårt land er okkupert — er ikke knyttet til noen kamp, men til fredelig arbeide. Vi plikter, å unngå konflikter, men har rett til å hevde våre krav i henhold til folkenes rett

HARALD HOLTHE
h.r.advokat».

Holthe ble etter frigjørningen fylkesmann i Sør-Trøndelag.

HVORFOR TOK IKKE LAGMANNSRETTE LIVET AV DENNE ARTIKKEL FØR DEN AVLIVET SKANCKE?

Holthes landskjente artikkel som han sikkert har skrevet frivillig og uten press — bestyrket avgjørende Skancke i hans oppfatning at krigen var slutt og at det under okkupasjonen ville være landsskadelig og dumdristig å søke kamp med okkupasjonsmakten i det besatte Norge. Disse hans hevdete oppfatninger bygget bl. a. på Holthes artikkel, men også bl. a. — hva han forgjeves også gjør gjeldende — på oppropet av 24. aug. 1940 til det norske folk om å etablere samarbeid med okkupasjonsmakten fra de 5 store politiske partier; Arbeidernes faglige landsorganisasjon, — Bankforeningen, Handelsstandsforbundet, Arbeidsgiverforeningen, Bonde- og Småbrukarlaget og Norske Forsikringssselskapers Forb.

Eidsivating Lagmannsrett setter ikke bare hans subjektive oppfatning tilside. NB!

uten å drøftede dokumenter og omstendigheter han bygger på.... Noe som ikke hadde vært mulig i en normal rettsak, hvor det aldri gjelder så meget som et menneskes LIV! Men den fordømmende virksomhet krevet noe mer: Dommen konstruerer opp i Skanckes indre en ny bevissthet, uten begrunnelse og stikk i strid med utsagn fra Skancke selv. På to steder i denne historiske dom er en slik oppkonstruert bevissthet nødvendig — i strid med bevissthetens eier, Skancke.

Jeg siterer fra dommen:

1. «Derimot vil han bli dømt etter straffelovens § 86 for at han har fortsatt sitt medlemskap i NS etter okkupasjonen, da han har forstått at partiet gikk inn for samarbeid og hjelp til fienden under den pågående krig mellom Norge og Tyskland (post I a).»
2. «Retten anser det bevist at tilalte har forstått at han ved å overta stillingen som kommissarisk statsråd oppnevnt av rikskommissæren, ytet fienden bistand i den pågående krig mellom Norge og Tyskland».

Forgjeves dokumenterte advokat Øvergaard nedenstående som klart viser at fremstående «gode» nordmenn mente at krigen nå var slutt. De urokkelige dommere innlater seg heller ikke her på drøftelse:

SPØRSMÅL OM AVGIVELSE AV ÆRESORD

Ekspedisjonssjef Helgerud i Forsvarsdepartementet har 13. mai 1940 meddelt at de tyske myndigheter på foranledning nå har latt trykke følgende nye formular for æresord for garnisonerende offiserer som ønsker å bli friggitt som krigsfanger:

«Jeg erklærer herved på æresord og med samme virkning som ed at jeg under ingen omstendigheter vil delta i videre kampfhandling mot Tyskland».

Ekspedisjonssjef Helgerud anbefalte telefonisk absolutt å underskrive denne erklæring samtidig som han påla oss nøye å kontrollere at erklæringen hadde samme ordlyd som han hadde diktert:

Videre har i dag kaptein Arvid Vogt meddelt at han har konferert med fungerende sjef for Justisdepartementet, sorenskriver Harbeck og regjeringsadvokat Voss. Disse to herrers bestemte råd er følgende:

1) Offiserene bør ikke vente noen skriftlig uttalelse fra norske myndigheter hvilket vil forsinke og bare kunne komplisere forholdet.

2) Offiserene bør uten betenkning skrive under den nye erklæring straks.

3) Den mulighet som ved ikke å skrive under er for at offiserene senere måtte kunne kjempe så lenge Norge er besatt — er så minimal at den kan settes helt ut av betraktning.

4) De underskrivende offiserers forhold til Norges konstitusjonelle myndigheter er klar: offiserenes underskrift kan etter de to herrers mening ikke i noen henseende med hensyn til gasje, pensjon og avansement osv, være av noen som helst konsekvens.

5) Dette er vidnefast uttalt av Harbeck, Voss og Vogt.

Diktert oberst Spørck i telefonen henholdsvis av ekspedisjonssjef Helgerud og kaptein David Vogt og straks ved telefonen diktert videre av obersten til rittmester Langslet og nedtegnet av sistnevnte.

Offisersleiren, Grini den 13. mai 1940.

G. Spørck, Oberst, sjef for I. R. K. S. Langslet, Rittmester, stabssjef ved 3. divisjon. Rett avskrift attesteres: Chr. Wulf, kapein».

I sitt skriv til Eidsivating av 26. april 1948 i anledning Skanckes gjenopptagelsesbegjæring anfører adv. Øvergaard bl.a. om det subjektive:

«Det fremgår av U. K. bil. bd. III, s.11 at Undersøkelseskommissjonen fastslår at der til tross for prokl. av 7. juni 1940 («likevel») «utvilsomt var mange som mente at kampen nå faktisk var slutt, og at Norge iallfall stod utenfor», dvs. ikke lenger deltok i krigen».

«Denne uttalelse burde ha foreligget før «landssvikopp-gjøret», fordi domstolene stort sett har gjort gjeldende denne oppfatning, som måtte

ha ledet til frifinnelse, hvis der ikke kunne påvises spesiell grunn til å gjøre det uantagelig at denne tiltalte hadde hatt en slik oppfatning som UK. har fastslått at MANGE hadde».

«Se også samme bilag, bind III, s. 114: «Det var sommeren 1940 en ikke ualmennlig oppfatning at krigen mellom Norge og Tyskland egentlig sluttet 9. juni, og at nordmenn som fortsatte krigen i utlandet var å betrakte som frivillige som ikke bandt staten Norge».

«Den oppfatning hadde utvilsomt Skancke da han i september 1940 tok stillingen som kommissarisk statsråd, og han kan ikke dømmes for dette, medmindre det kan påvises at han ikke delte denne «ikke ualmennlige», altså temmelig utbredte mening».

«— — — så meget mer som der kom en rekke andre momenter til som for folk flest måtte se ut som om Norge hadde oppgitt kampen, f. eks. hjemsendelsen av våre 4-5000 soldater og offiserer fra Sverige ganske kort tid etter kapitulasjonen med den norske regjerings uttrykkelige konsens, se bilag 8 og 9 hermed (Svensk interneringsleir-or-drer i tiden 15-6—9-7 1940, — spesielt ordre nr. 260 med den norske legasjons beskjed om den norske regjerings standpunkt). Det var helt uforståelig for den gemene mann at den norske regjering skulle ville gi slipp på den eneste intakte norske militærstyrke av noen betydning, som ikke var falt i tyskernes klør, om det ikke var fordi Norge hadde oppgitt kampen. Og det var en oppfatning som deltes av de internerte og til Norge hjemvendte offiserer selv. De kom hjem i juli og aug. 1940, like før Skancke tiltrådte som komm. statsråd. Jeg henviser herom til nåværende oberst, da major og stabssjef Erik Quam's skriv til professor Schnitler av 1942, hvori det bl. a. heter:

«Det synes klart for oss at Regjeringen og K. G. anså kampen for slutt, og at de ikke lenger hadde bruk for sine offiserer».

(Siste artikkel i n. nr.)

FOLK OG LAND

Husk å fornye abonnementet kr. 4,00 pr. kvartal, kr. 8,00 pr. halvår, kr. 16,00 pr. år. Benytt postgiro nr. 164 50.

Norsk Jord og Norges Bondelag

Fra en av våre lesere har vi fått nedenstående, med spørsmål om hvilken stilling Norsk Jord tar til dette.

Tidligere medlemmer av NS, herrerne Bråstad og Gjølberg, forela den 19—11 1952 følgende fortolkning av Steinkjervedtaket for formannen i Norges Bondelag med anmodning om skriftlig å få hans standpunkt til dette.

Til

Norges Bondelag, Oslo.

Idet vi erkjenner nødvendigheten av at landets bønder står mest mulig samlet om sine økonomiske og faglige organisasjoner, og for å bidra til å få slutt på den beklagelige uoverensstemmelse mellom Norges Bondelag og tidligere NS-medlemmer knytte til bondeyrket, melder vi oss inn i Norges Bondelag på bakgrunn av følgende betraktninger.

Vi oppfatter Steinkjervedtaket av 1951 derhen at Norges Bondelags årsmøte i dag og uten noe forbehold ønsker oss som medlemmer og at vi er velkomne som sådanne på like fot med hvem som helst annen og med de samme rettigheter og plikter.

Vi går ut fra at Steinkjervedtaket avløser tidligere vedtak i denne sak, slik at det nå ikke som i 1945 er spørsmål om «mer eller mindre sviktende åndsevner som formildende omstendigheter» og heller ikke at Norges Bondelags årsmøte har noe imot å «omgåes» oss.

Da Steinkjervedtaket således må oppfattes som en oppfordring fra Norges Bondelag til alle parter om å begynne på nytt igjen på en greitt og klart grunnlag, melder vi oss herved inn i Norges Bondelag og ber om å få de fornødne papirer til undertegning fra de lokale tillitsmenn.

— — —
Vi gjengir formannens påtegning av 20. november 1952 samt styrets enstemmige vedtak i saken den 14. januar 1953.

Da herrer Bråstad og Gjølberg har forelagt meg ovenstående fortolkning av Steinkjervedtaket til uttalelse. I den anledning vil jeg uttale

at denne fortolkning er overenstemmende med min personlige oppfatning av saken. Oslo, den 20 novbr. 1952.

Ole Rømer Sandberg.
sign.

Denne sak ble behandlet i Norges Bondelags styre den 14. januar 1953 og styret fattet følgende vedtak:

«Styret godkjenner at Sandberg tok standpunkt i denne sak og deler hans oppfatning av Steinkjervedtaket.»

Vi har forelagt ovenstående for formannen i Norsk Jord, Aksel Berger, Trøgstad, som uttaler:

I foran refererte forslag er tatt med enkelte avsnitt som sikkert må skrive seg fra N. B.s vedtak om organisasjonens stilling til de medlemmer av N. B. som fortsatte sitt medlemskap i bondeorganisasjonen under krigsårene. En må merke seg at hovedspørsmålet i denne sak, N. B.s stilling til bondeorganisasjonens virksomhet og til medlemmene under krigen og okkupasjonen, er falt fullstendig ut. Det ser ut som om forslaget bare gjelder medlemmer av NS. Men ifølge N. B.s opplysninger i 1945 var det bare en liten del av bondeorganisasjonens medlemmer i okkupasjonsårene som var medlemmer av NS. En får etter dette det inntrykk at innholdet har svært lite med realiteter å gjøre.

Norges Bondelags landsstyre har ri vedtak av 1945 bestemt at de som har vært medlemmer av bondeorganisasjonen under krigen, ikke kan bli medlemmer av N. B. og at de ikke tilstedes adgang til lagets møter. N. B. har senere offentliggjort meget ondsinnede bestemmelser om ubehag ved å ha disse mennesker tilstede, og om en del av disses manglende evner osv.

Disse N. B.s straffevedtak overfor en del av sin egen stand ble av de aller fleste oppfattet derhen at det her gjaldt noe særs alvorlig, — noe som måtte føre til idømmelse av strenge straffer. N. B. hadde talt, tatt standpunkt og dømt. De fleste trodde sikkert også at N. B. måtte stå på rettens grunn.

Det viste seg senere at N. B. drev propaganda gjennom sine vedtak, — propaganda bygget opp på krigs- og okkupasjonstidens rykter, og lite i samsvar med virkeligheten. Medlemmene av bondeorganisasjonen i et år det her gjelder, fikk i 1949 en enst. frifinnelsesdom for sitt medlemskap. Retten fant at organisasjonen ikke hadde vært av den art at det var straffbart å ha deltatt som leder eller som menig medlem. Denne dom er ennå ikke offentliggjort i bondepressen, og forsøk fra vår side på å få dommen offentliggjort, har ikke lyktes.

Det ble høsten 1945 fra N. B. offentliggjort at det var sendt ut fortegnelse over dem som var rammet av vedtakene, og en må etter dette gå ut fra at de rammedes navn er blitt protokollert både i hovedorganisasjonen og i underavdelingene. En må videre gå ut fra at disse navn fremdeles figurerer som utstengt fra N. B., selvom det i praksis blir gitt anledning til nå å bli tatt opp som medlem.

Hvis N. B. hadde bøyd seg for rettsavgjørelsen og tatt konsekvensen av frifinnelsesdommen, ville dette medført anledning til medlemskap selv om en hadde vært medlem av sambandet i okkupasjonstiden. Ved offentliggjørelse av dommen i 1949 hadde N. B.s vedtak og retningslinjer og de mer private rykter i samme ånd, falt bort av seg selv. Noen menn sammen med undertegnede gjorde N. B. oppmerksom på dette ved brev i mai 1950. N. B. behandlet spørsmålet i sitt årsmøte høsten 1950, men valgte å fortsette straffelinjen overfor medlemmer av bondesambandet. NS-medlemmer, som hadde sont sin straff, besluttet inntatt på alminnelige vilkår, mens derimot bondesambandsmedlemmer, som var frikjent ved prinsipiell rettsavgjørelse, skulle ha særbehandling for å kunne bli opptatt i N. B.

Vårt krav har vært at N. B. ikke skulle straffe for forhold som vedkommende er frikjent for av vårt rettsvesen. Videre har vårt krav vært offentliggjørelsen av den omhandlede dom i bondepressen, og at N. B. skulle ta konsekvensen av dommen på en slik måte at protokollasjoner i N. B.s bøker som er i strid med dommen, ble beriktiget.

Henvendelser fra vår side om dette møtte ingen forståelse fra N. B.s side, og vi fant grunn til å gå ut fra at N. B. som organisasjon anså seg

best tjent med å holde fast på straffevedtakene fra 1945 og utover. Vi er etterhvert blitt klar over at det også må være andre grunner for utstengelsen og for propagandadaen mot de tidligere medlemmer, — især når en vet at dette gjelder de aller fleste av landsstyrets ledelse fra 1940 og tidligere år. Det er jo også en kjent sak at N.B.s tidligere og mangeårige formann ikke var enig i den linje som ble valgt i 1945.

Ligger det noen realitet til grunn for styrets endrede tolkning av det som foreligger i denne sak, må det enese rettet være at saken i hele sin bredde blir tatt opp til løsning på organisasjonsmessig måte.

Aksel Berger.

Formann i «Norsk Jord».

Redaktøren og de to muser

Noen tid før jul holdt en sangerinne hvis navn er kjent og kjært for oss, en strålende konsert i Aulaen. Forrige gang hun lot oss nyde av sin sjarmerende sangkunst, var ved en lyrikeraften sammen med en av våre mest talentfulle unge diktere. Den store redaktøren i den store avisen utstedte, som man vil erindre, dengang et absolutt forbud mot enhver omtale av aftenen. Man var derfor denne gang noe spent. En Aula-konsert er jo noe som vanskelig kan oversees. Konserten BLE anmeldt, til og med av hr. SURUM personlig, men avisen passet på å trykke anmeldelsen med sin aller minste petitskrift. Den neste aften anmeldte den samme anmelder en ny konsert, men den gang med avisens store, flotte typer. Slik kan det altså gjøres når en stor redaktør er liten nok.

Omtrent på samme tid bega det seg at en av den store avisens unge skrivende damer fikk den idé å lage en roman. Da det er en meget handledyktig og fremmelig dame som til og med har samlet stoff i det varme Afrika, — trakk hun seg umiddelbart tilbake til sin dikterhytte og skrev i løpet av 10—12 dager en hel roman som et forlag på mindre enn 4—5 uker klarte å anta, besørge i trykken og distribuere over det ganske land. Antagelig rekord i norsk forlagshistorie. Samme dag romanen forelå i bokladene, sendte avisen ut det rene festnummer til den unge forfatterinnen ære. Her fikk de imponerte lesere ikke alene en stor, to-spaltet anmeldelse av romanen, men også intervju med den fyrrige Parnasstormerske, samt ikke mindre enn to portretter, hvorav det ene som en høyst inntagende blikkfanger til forlagets lokkende annonse. Romanen

SUND, KVIKK

NS-kv. 48-55 år ønskes til felles hjem av enslig h. på landet. Ferieopp. m. l. hjelp. Foto & oppl. Bill. m.rk.: «Vi hjelpes ad — Trøndelag» til eksp.

TANNLEGE MAAMOEN
Hansteensgt. 2. Tlf. 44 36 99.

VEKKERUR

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.

Urm. R. GJESSING
Drammen.

GAVELSTAD GAARD OG PENSJONAT LAAGENDA-LEN har dobbeltværelser ledig i påsken. Pensjonspris kr. 16 + 10%.

Telefon Svarstad 58.

Gårdsbruk, eller hus med hage ønskes kjøpt. Må være sentralt beliggende, og nær skole. Ikke nordenfor Trondheim.

Eksp. anviser. «Håndverker»

Husk å fornye abonnementet kr. 4,00 pr. kvartal, kr. 8,00 pr. halvår, kr. 16,00 pr. år. Benytt postgiro nr. 164 50.

skal, etter hva det påstås, være en lett gjennomskuelig nøkkelroman i trekantens tegn, så lett at den ifølge forlagsannonsene er blitt «boken byen snakker om».

Man må etter dette ha en viss grunn til å formode at den store og mektige redaktørs følelser for Euterpe — sangens muse — er av en særlig kjølig natur, mens han med desto større varme kaster seg over Kalliope — den episke diktnings muse. Nå, om smag og behag skal man som kjent ikke diskutere, men det var virkelig synd for vår konserterende venninne, som bare har sunget, mens den annen har skrevet.

Avisens medarbeidere som hver morgen må troppe opp hos den store redaktør, som med aldri sviktende nidkjærhet svinger tukkens ris over enhver som har begått den minste forsyndelse i spaltene, er nu meget spendt på om og i tilfelle når han akter å svinge bemeldte ris over seg selv. Foreløbig blir det neppe, idet det påstås at han i øyeblikket er intenst opptatt med å forsøke å få den infernalske kabal «De arrige damer» til å gå opp.

Nora.

In memoriam:

Prost

Ole J. B. Kvasnes

Gamle prost Kvasnes er død. For oss som kjente ham er det et smertelig tap, nesten ikke til å fatte. Til for nylig gikk han omkring og spredte varme og lys omkring seg og nu er det forbi.

Prost Kvasnes var en av vårt lands betydeligste prestekikkelser. Han ble født i 1873 og ble cand. thol. i 1903. Sitt første virke som prest hadde han i Våle i Vestfold. Deretter reiste han i årene fra 1906 til 1913 rundt om i landet som predikant. Etter å ha virket som lærer ved Volda lærerskole, sogneprest i Sande og på Lista ble han i 1926 sogneprest i Høyland og prost i Jæren prosti i 1929.

Da han etter et langt og virksomt liv i kirkens tjeneste var nær 70 år gammel og etter normal målestokk skulle gå for aldersgrensen, ble han kalt til biskop i Stavenger bispedømme høsten 1942. De som kjenner ham vet at det ikke var med lett hjerte han tok dette, men det som han kjente som Guds kall i sin samvittighet, var her som ellers i hans liv, den utslagsgivende faktor. — Ved siden av sin tjeneste som biskop fortsatte han som sogneprest i Høyland hvor han også ble boende. Også dette karakteriserer mennesket og presten Kvasnes.

Etter krigen flyttet han til Tjøme hvor han tilbrakte sine siste år omgitt av sine kjære og avholdt og aktet av sine sambygdinger.

Som prest og predikant var han noe utenom det vanlige, alvorlig, men på samme tid menneskelig, og fengslende men fremfor alt brennende i sin omsorg for sine medmennesker. Som teolog har han også skrevet en del, bl. a. kan nevnes et viktig bidrag om det lutherske syn på dåpen i boken «Vår lutherske arv» som ble utgitt i anledning av reformasjonsjubileet i 1936. Prost Kvasnes var en bibelleser og en bibelgransker av de sjeldne. Det er neppe mange, om noen, som var så hjemme i sin bibel som han. Og det var for ham så visst ingen død lærdom, men selve livet. Her fant han det Livets ord som for ham ble den ufeilbarlige veileder i livet og her møtte han Jesus.

Tirsdag 23. februar foregikk hans gravferd fra Våle kirke. Den samme kirke som hadde vært vitne til hans første fremtreden som prest 50 år tidligere. Slektninger, naboer og venner var møtt opp for å bringe ham den siste hilsen og hyldest. Et veld av kranser og blomster deket kisten. Blant de mange signerte kranser var også en fra Høyland menighetsråd, menighetsrådet i hans siste menighet...

Over hans kiste lød ordene fra Johannes åpenbaring: «Salig er de som dør i Herren», og den forrettende prest føyet til: «Han ikke bare døde, men han levde og-

så i Herren!» Sannere kunne det ikke vært sagt.

Det sitter mangt et menneske i dette land som er blitt vakt opp til liv i Gud ved hans mellomkomst, og mange er de som har takket Gud for hva denne mann gjorde for dem i sjelesorg, som predikant og som alminnelig medmenneske. Kanskje ikke minst det siste.

Begivenhetene under og etter krigen gjorde ham vondt og tok sterkt på ham. Det er ingen grunn til å legge skjul på det. Allikevel tenkte han aldri på å bryte med kirken. Tvert om. Den beholdt hans omsorg og forbønn og i nattverden opprettholdt han fellesskapet med den i Kristus. Kirken hadde født ham og oppdradd ham. Her hadde han hatt sitt virke og her ville han bli stående i gode og onde dager. Og her ønsket han at vi alle skulle bli stående. Hans ideal må kanskje ha vært hin biskop som det fortelles om i kirkehistorien at han til tross for en mindre rettferdig avsettelse, selv lese den bulle som avsatte ham fra prekestolen i sin sognekirke. Ett er sikkert, for Kvasnes, som for denne biskop, var kirken noe mer enn summen av dens synlige medlemmer. Den var tillike de helliges samfunn — communio sanctorum —. Kanskje denne innstilling kunne vært eksempel til etterfølgelse for noen hver av oss?

Veien til det sanne liv har alltid gått gjennom det at man i ydmykhet, selvransaking og uten dømmesyke overfor anderledes tenkende vil følge Jesus etter.

Vi som kjente gamle prost Kvasnes vet at dette går an!
Eivind Saxlund.

En frådende bølge av reaksjon

Den vidt bereiste danske journalist Jørgen Bast skriver i en korrespondanse fra Italia til Berlingske Aftenavis:

«Det er ikke til å ta feil av. Det går en frådende bølge av reaksjon over Italia mot meget av det som skjedde i Nord-Italia, på Sicilia og mange andre steder i 1944 og 1945. Det er oppstått en tyrkertro på, at den engang så berømmelige og heroiske par-

tisankamp for en stor del, ja for størstedelen var en kommunistisk manøvre. — Italia svelger i politiske mordprosesser i dag, men det er ikke mere tyske generaler og SSer eller italienske landsforredere som står tiltalt, det er partisaner, som i de blodige dager uten lov og dom drepte fasis-ter og italienske soldater som ut fra sin overbevisning kjempet for fedrelandet. De gyse- ligste detaljer fyller dags- og ukepressen, dommene er jern- hårde — og dypt ville det ikke forbløffe en, hvis det en dag kom til en prosess mot de bekjennende eksekutører av Mussolini, Clara Petacci og Il Duce's øvrige følge».

Det er verd å understreke at man i Italia er helt på det rene med at det var kommunistene som stod bak de mange volds- gjerninger dengang, da hele den vestlige verden kom i kok og sabotørene og partisanene var folkehelter. Her hjemme vil en helst ikke snakke om den tiden. Her skal alt være glemt unntatt dommene over de tidligere NS-folk, dommer som fremdeles står ved makt og kaster sin slagsskygge over tusener av hjem. De «demokratiske sosialister» og kommunistene spilte godt sammen dengang, og vi er tross alt ikke sikker på at de ikke kan finne hverandre ennå en gang, når det gjelder å dekke egen skyld og ramme felles motstandere.

Det hjalp!

Jeg har lenge hatt slik lyst til å anskaffe meg «Eventyret om Solbris», men jeg syntes prisen var for stiv. Vi «landssvikere» hører jo ikke nettopp til de grupper av folket som har makt til å bevilge seg selv de inntekter og pensjoner de har lyst på. — Og således gikk kjøpet over fra dag til dag. — Men så fikk jeg et par kraftige puff. Det ene var Bergens-bokhandler-nes boikott, og før den — den famøse reklame for boken i «Årets frekkeste bok!» Og så tilslutt radiomeldingen om at en av «Solbris»-deltagerne var kommet hjem og omgående innsatt til «soning». Men da var det ikke mange minut-

tene før bestillingene og pengebreve var ferdig og sendt! Og sandelig var det ikke «hard valuta» for mine 23 tredveøres kroner jeg fikk, — for jeg tror ikke de er verdt mer, iallfall ikke for meg. —

Etter normal pengeverdi betalte jeg altså kr. 6,90 pluss porto. Etter dette må bøker nå være billigere enn på lenge. Gakk derfor hen og gjør likeså! — Det er uvisst hvor lenge det lille opplaget strekker til.

Sandelig var det et friskt pust gjennom denne boken — og så spennende! Jeg lå og leste uavbrutt fra lørdag kveld til kl. 3 om morgenen, og fortsatte søndagen med resten. Selve rømmingen fra Espeland fangeleir var virkelig nervepirrende. Det har naturligvis ergret de store «patrioter» at boken er skrevet i en freidig tone, og at den belyser så mange komiske forhold. De svimlende store regninger fra den brasilianske stat som belønning til de norske skatteyttere for den presterte stormannsgalskap, tier den ensrettede presse klokkelig stille med.

Et særdeles interessant avsnitt av Solbris-boken er den brasilianske høyesteretts klare juridiske premisser og konklusjoner, uten noen som helst partiskhet og forvrængninger, og særdeles lite smigrende for norske myndigheter og rettssvikere.

«Dette misfoster av en lov», heter det bl. a. om landssvik-anordningene, og der ironiseres over at makthaverne i Oslo ikke hadde våget å hen- vise til «misfosteret» i sin utleveringsbegjæring, men istedet hadde grepet til den løgnaktige påstand at flyktningene var krigsforbrytere! Jeg tror nok at smilet lå nokså utenpå hos de brasilianske rettslærde i denne stund.

Ja slik går det altså for seg i en rettsstat hvor domstoler og presse er frie og upartiske, og hvor der ikke er kommandert «ro omkring »rettsopp- gjøret», for å beskytte makthaverne.

Optimist.

GUILLOTINEN

Når den franske nasjonal- forsamling omsider er falt til ro etter regjeringsskrisen, vil en rekke deputerte fremlegge forslag om dødsstraffens avskaffelse. De er nemlig ikke så blodtørstige som de norske politikere. Motiveringen er ikke bare deres motstand mot dødsstraffen i sin almindelighet, men at guillotinen er et lite humant mordinstrument. Eksperimenter foretatt av kriminalisten, professor Piedelivre, viser at ansikts- musklene beveger seg også etter at øksen er falt og øyene beholder et merkelig liv- aktig uttrykk. Ja, flere dager etter henrettelsen har man konstatert trekninger i kroppens muskler. Det er deres håp at slike opplysninger skal overbevise nasjonalforsamlingen om henrettelsesens brutalitet.

LOVTEKSTENES

KUNNGJØRING

Bladet «Østlendingen» tar til orde for at myndighetene gjør lovtekstene, direktiver, resolusjoner og andre offentlige bestemmelser og vedtak som folk skal og må ha kjennskap til mere alment kjent. Da har de etter avisenes mening bare én vei å gå: Å avvertere dem i dagspressen. Bladet skriver:

«Det hender rett som det er at folk blir dømt for overtredelser og forseelser som de ikke har hatt anelse om rammes av loven. Det bør i hele samfunnets interesse være slutt med at lovtekstene forbeholdes juristene alene. Og da er utstrakt offentlig kunngjøring den eneste farbare vei».

Vi er så hjertens enig. Tenk om Londonregjeringen hadde kunngjort sine «lover» i stedet for å bringe dem hjem på britiske krigsskip!

En henvendelse .

(Forts. fra side 5).

sammen med svartebørs og krigsprofitører — med personer som i krigsårene har utnyttet de tyske bajonetter og vårt eget folks nød til egen vinning. — Disse mennesker som etter vår mening har vist en tvers igjennom unasjonal holdning, blir behandlet penere og får mildere straff enn vi. I dette ligger et av de største problemene. Det virker forhånende og fornedrende på oss, og svekker vår tillit til samfundet.

Det verdifulle hos de unge og det en må bygge på, er innsatsvilje og offervilje. Det er en forbrytelse å stemple disse følelser som «abnorme» og usande. Vi vil bli stående igjen med en ungdom uten idealer og samfundsbyggende vilje.

Vi ønsker fortsatt å leve i Norge og for Norge!

A. V.

Husk kvartalskiftet
Send kontingenten
Postgiro nr. 16450